

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/95/2017
Identifikačné číslo spisu: 2013200093
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:2013200093.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a Mgr. Viliama Pohančeniča, v právnej veci navrhovateľa: C.. X. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom L.. U. XXXX/XX, F., zastúpeného advokátkou JUDr. Agatou Džačovskou, so sídlom Hviezdoslavova 315, Senica, proti odporkyni Sociálnej poisťovni, ústrediu, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o starobný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 38Sd/17/2013-151 z 29. mája 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 38Sd/17/2013-151 z 29. mája 2017 p o t v r d z u j e .

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 38Sd/17/2013-151 z 29.05.2017 potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX z 24.10.2011, ktorým odporkyňa priznala navrhovateľovi starobný dôchodok od 12.10.2010 v sume 136,20 eur mesačne podľa čl. 6 Dohody medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o sociálnom zabezpečení č. 116/1960 Zb. (ďalej len „Dohoda“) a tento zvýšila od 01.01.2011 na sumu 138,70 eur mesačne. Keďže navrhovateľ po presídlení z Ruskej federácie na územie SR pracoval ako SZČO, odporkyňa stanovila priemerný osobný mzdový bod navrhovateľa z vymeriavacích základov v kalendárnych rokoch 1995 až 2002 dosiahnutých z poistenia na území SR podľa čl. 5 ods. 1 Dohody medzi ČSR a ZSSR o sociálnom zabezpečení, teda v súlade so zákonom, ako konštatoval už v odôvodnení rozhodnutia 38Sd/1/2012. Tento názor uviedol už v rozhodnutí č. k. 9So/32/2011 zo dňa 08.07.2011 aj Najvyšší súd Slovenskej republiky. Vzhľadom na uvedené nie je možné prijať právny názor navrhovateľa, že na výpočet dôchodkovej dávky je potrebné zohľadniť čl. 5 ods. 2 predmetnej Dohody a zohľadniť výšku priemerného mesačného zárobku zamestnancov obdobného odboru a kvalifikácie ku dňu priznania dôchodku alebo dávky v krajine, do ktorej sa presídlil. Článok 2 Dohody zrovnoprávnil na účely konania o dávkach sociálneho zabezpečenia príslušníkov oboch zmluvných strán a toto zrovnoprávnenie vylučuje aj prípadnú pozitívnu diskrimináciu ktoréhokoľvek občana, na ktorého sa táto Dohoda vzťahuje. Navrhovateľ vykonával po presídlení na

územia SR samostatnú zárobkovú činnosť, pričom táto činnosť je, v zmysle čl. 4 Dohody medzi ČSR a ZSSR o sociálnom zabezpečení na účely účasti na dôchodkovom zabezpečení (poistení), postavená na roveň zamestnaniu a zakladala účasť na dôchodkovom zabezpečení na území Slovenskej republiky, a preto podľa krajského súdu nebol možný postup podľa čl. 5 ods. 2 Dohody. Odporkyňa správne hodnotila dobu samostatnej zárobkovej činnosti navrhovateľa na území Slovenskej republiky ako dobu výkonu práce a pre výšku dôchodku správne zohľadnila jeho príjmy z tejto činnosti v súlade s čl. 5 ods. 1 Dohody a v súlade so zákonom č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, podľa ktorého pred 01.01.2001 sa pre účasť SZČO na dôchodkovom zabezpečení (sociálnom poistení) nevyžadovalo dosiahnutie príjmu z tejto činnosti vo výške viac ako 100.000 Sk. Keďže navrhovateľ dosahoval po presídlení na územie Slovenskej republiky zárobky, resp. príjmy v zmysle čl. 5 ods. 1 Dohody, nie je možné zohľadňovať jeho príjmy dosiahnuté v Ruskej federácii.

Proti tomuto rozsudku podal navrhovateľ včas odvolanie. Uviedol, že krajský súd nevyvrátil jeho tvrdenie, že odporkyňa porušila medzinárodnú zmluvu - Dohodu medzi Slovenskou republikou a Ruskou federáciou o sociálnom zabezpečení, neuložil odporkyňu, aby preverila výklad Dohody a ani to sám neurobil, konal v tichom súhlase s najvyššími orgánmi zákonodarnej, výkonnej štátnej moci i prezidenta Slovenskej republiky a dožiadania navrhovateľa na zodpovedné orgány zostali bez relevantnej odozvy. Požiadal preto o prijatie druhej zmluvnej strany - Ruskú federáciu s cieľom získať jej stanovisko k exemplárnemu porušeniu Dohody. Bol prijatý a vypočutý a dostal ubezpečenie, že oba orgány vzhľadom na vážne porušenia medzinárodného zmluvného dokumentu sa budú problémom zaoberať a o výsledku mu podajú informáciu. Vzhľadom na § 41 ods. 1 písm. b/ a c/ OSP predpokladal, že po jeho oznámení o ceste do Ruskej federácie krajský súd sám pojednávanie odročí do vyjadrenia Ruskej federácie ako druhého účastníka Dohody. Uviedol, že krajský súd nemá záujem na správnom posúdení veci, čo dokladuje znenie odsekov odôvodnenia. V roku 2011 nebol v SR zavedený inštitút minimálneho dôchodku. Ale ak dôchodca odpracoval aspoň 25 rokov za minimálnu mzdu, dostal dôchodok 146,40 eur a doplácala sa mu suma 70,70 eur ako pomoc v hmotnej núdzi, t. j. spolu sa mu vyplácalo 217,10 eur. Namietol, že krajský súd nespochybnil odporkyňou priznané obdobie jeho sociálneho poistenia - 31,6 roka, preto nemôže zároveň udávať, že nezískal v rozhodujúcom období rokov 1984-2009 ani 22 kalendárnych rokov na výpočet osobného mzdového bodu. Je nelogické, aby odporkyňa nezohľadnila jeho zárobky za roky odpracované na území Ruskej federácie. Podľa rozhodnutia odporkyne vlastne 22 kalendárnych rokov neexistoval, pretože za obdobie odpracované na území Ruskej federácie v súlade s Dohodou nemôže požiadať o dôchodok ruskú stranu. Odporkyňa si dovolila svojvoľne vykladať Dohodu, hoci nie je jej spolugestorom ani subjektom medzinárodného práva. Krajský súd prehliadol skutočnosť, že v zdôvodnení prvotného rozhodnutia z 24.11.2009 v poslednom odseku odporkyňa uvádza, že získal v rokoch 1995-2001 zárobky na území Slovenskej republiky, ktoré zohľadnila na určenie sumy dôchodku, neuvádza však, že tieto nezískal v zamestnaní. Tvrdil, že na Slovensku nepracoval, nebol nájomným pracovníkom, a preto aplikácia čl. 5 ods. 1 je v jeho prípade irelevantná a platí čl. 5 ods. 2. Uvedená Dohoda v čl. 5 ani v žiadnych iných článkoch neuvádza, že zárobky v krajine, z ktorej občan presídlil, sa nezohľadňujú pri určovaní sumy dôchodku. Krajský súd neupozornil počas celého konania odporkyňu na skutočnosť, že v Dohode sa nenachádzajú termíny „SZČO“, „živnostník“, „podnikateľ“, ktorí v čase podpisu nejestvovali. Uviedol, že zásah do textu medzinárodnej zmluvy je podľa medzinárodného práva neprípustný. Krajský súd vyhlásil rozsudok v rozpore s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 553 zo 16.06.2004, z ktorého vyplýva, že spolugestorom pri výklade a transpozícii medzinárodných smerníc nemôže byť orgán súdnej moci. Bez právomoci a kompetencie prijal podanie odporkyne a rozhodol spor, ktorého príčinou je porušenie medzinárodných zmlúv. Krajský súd v Trnave vyniesol tiež rozsudok sp. zn. 34Sd/3/2010-38, ktorý bol v jeho prospech a po potvrdení Najvyšším súdom SR nadobudol 31.08.2011 právoplatnosť, ale odporkyňa ho nerešpektovala. Medzinárodná jurisdikcia ani Ústava SR nedávajú našim súdom právo rozhodovať spory, ktoré vznikli v dôsledku neplnenia medzinárodných zmlúv. Navrhovateľ v odvolaní ďalej uviedol, že krajský súd sa odvoláva bezvýhradne na vyjadrenie poverenej zástupkyne odporkyne bez toho, aby pochyboval o jeho správnosti a odstránil pochybnosť vyžiadaním výkladu uvedených článkov Dohody od jej gestora, určeného Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Uviedol, že bol porušený článok 2 Všeobecných ustanovení Dohody, ktorý hovorí, že občania jednej zmluvnej strany, ktorí trvalo bývajú na území druhej zmluvnej

strany, sú vo všetkých otázkach sociálneho zabezpečenia i pracovných vzťahov postavení úplne na roveň občanom tejto zmluvnej strany. V prípade porušenia medzinárodnej zmluvy, vstupuje do platnosti osobitný zákon - Viedenský dohovor o zmluvnom práve, ktorý článkami č. 26 a 27 vylučuje kompetencie súdov Slovenskej republiky na riešenie daného sporu. Penzijný fond Ruskej federácie potvrdil jeho nepretržitú dobu zamestnania v trvaní 29 rokov a 8 mesiacov vrátane 5 rokov vysokoškolského štúdia. Rozsudok krajského súdu preto žiadal zrušiť.

Vo svojom vyjadrení k odvolaniu odporkyňa žiadala rozsudok krajského súdu potvrdiť ako vecne správny. Uviedla, že zo znenia čl. 5 ods. 1 a ods. 2 Dohody medzi ČSR a ZSSR vyplýva, že postup pri určení zárobku, z ktorého sa vymerajú dôchodky občanov, ktorí presídlili je odlišný u občanov, ktorí po presídlení vykonávali pracovnú činnosť a u občanov, ktorí pracovnú činnosť nevykonávali. Činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby je na účely účasti na dôchodkovom zabezpečení v zmysle čl. 4 Dohody postavená na úroveň zamestnaniu.

Podľa § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V súlade s citovaným ustanovením najvyšší súd v konaní postupoval podľa ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP), preskúmal napadnutý rozsudok v súlade s § 250ja ods. 2 OSP bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa nie je dôvodné.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX z 24.10.2011 o priznaní starobného dôchodku a o jeho zvýšení od 01.01.2011.

Pokiaľ ide o námietky navrhovateľa, že spolugestorom pri výklade a transpozícii medzinárodných smerníc nemôže byť orgán súdnej moci a že krajský súd bez právomoci a kompetencie prijal podanie odporkyne a rozhodol spor, ktorého príčinou je porušenie medzinárodných zmlúv k tomuto odvolací súd uvádza nasledovné.

Podľa § 7 ods. 2 OSP v občianskom súdnom konaní súdy preskúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci a rozhodujú o súlade všeobecne záväzných nariadení orgánov územnej samosprávy vo veciach územnej samosprávy so zákonom a pri plnení úloh štátnej správy aj s nariadením vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány.

Podľa § 244 ods. 1 a 2 OSP v správnom súdnictve preskúmajú súdy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy. V správnom súdnictve preskúmajú súdy zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov štátnej správy, orgánov územnej samosprávy, ako aj orgánov záujmovej samosprávy a ďalších právnických osôb, ako aj fyzických osôb, pokiaľ im zákon zveruje rozhodovanie o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy.

Právomoc krajského súdu preskúmať rozhodnutie odporkyne o starobnom dôchodku mu vyplýva priamo z Občianskeho súdneho poriadku, konkrétne z ustanovení § 7 ods. 2 a § 244 ods. 1 a 2.

Súdy majú povinnosť aplikovať pri rozhodovaní veci medzinárodné zmluvy, ktoré majú prednosť pred zákonom. Súčasťou aplikácie medzinárodnej dohody je výklad relevantných ustanovení súdom na konkrétnu právnu vec. Dohoda medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o sociálnom zabezpečení, vyhlásená vyhláškou ministra zahraničných vecí č. 116/1960 Zb. nie je medzinárodnou smernicou s následnou transpozíciou do vnútroštátneho právneho

poriadku a súd sa jej výkladom v konkrétnej veci nestal spolugestorom pri výklade a transpozícii medzinárodnej smernice.

Podľa čl. 2 Dohody medzi Československou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o sociálnom zabezpečení č. 116/1960 Zb. (ďalej len „Dohoda“) občania jednej zmluvnej strany, ktorí trvalo bývajú na území druhej zmluvnej strany, sú vo všetkých otázkach sociálneho zabezpečenia i pracovných vzťahov postavení úplne na roveň občanom tejto zmluvnej strany, pokiaľ Dohoda neustanovuje inak.

Podľa čl. 4 ods. 1 Dohody pri priznávaní dôchodkov a iných dávok s plne započítava doba zamestnania na území oboch zmluvných strán, včítane doby zamestnania oprávňujúcej na priznanie dôchodkov za výhodnejších podmienok a vo vyššej výmere. Pritom orgány sociálneho zabezpečenia započítavajú dobu zamestnania, ako aj dobu inej jemu na roveň postavennej činnosti ako vo svojom, tak aj v druhom štáte bez ohľadu na to, aká časť požadovanej doby zamestnania pripadá na prácu v každom z týchto štátov.

Podľa čl. 4 ods. 2 Dohody započítavanie doby zamestnania, pokiaľ ide o dobu práce v každej zo zmluvných strán, vykonáva sa podľa právnych predpisov tej zmluvnej strany, na ktorej území sa vykonávala práca alebo jej na roveň postavená činnosť.

Podľa § 6 ods. 1 písm. c/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení platnom do 31.12.2000 na dôchodkovom zabezpečení sú zúčastnené samostatne zárobkovo činné osoby a spolupracujúce osoby.

Zamestnaním na účely zákona č. 100/1988 Zb. sa v zmysle § 8 ods. 1 tohto zákona rozumejú činnosti, ktoré vykonávajú osoby uvedené v § 6 ods. 1.

V zmysle § 145a ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení platnom do 31.12.2000 samostatne zárobkovo činné osobe uvedenej v § 4a ods. 1 písm. a/ až c/, e/ a g/ účasť na nemocenskom poistení a dôchodkovom zabezpečení vzniká dňom vzniku oprávnenia na vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti a zaniká dňom zániku oprávnenia na vykonávanie tejto činnosti.

Činnosť samostatne zárobkovo činné osoby je teda postavená na roveň zamestnaniu, preto hodnotenie obdobia poistenia navrhovateľa ako doby zamestnania je plne v súlade s čl. 4 ods. 2 Dohody.

Podľa čl. 5 ods. 1 Dohody občanom, ktorí presídlili z územia jednej zmluvnej strany na územie druhej zmluvnej strany a po presídlení pracovali, vymeriavajú sa dôchodky a iné dávky zo zárobku dosiahnutého v zamestnaní v krajine, do ktorej presídlili.

Podľa čl. 5 ods. 2 Dohody občanom, ktorí presídlili z územia jednej zmluvnej strany na územie druhej zmluvnej strany a po presídlení nepracovali, vymerajú sa dôchodky a iné dávky z priemerného mesačného zárobku zamestnancov obdobného odboru a kvalifikácie ku dňu priznania dôchodku alebo inej dávky v krajine, do ktorej presídlili. Rovnako sa postupuje pri výpočte dôchodku a iných dávok u občanov, ktorí presídlili z jednej krajiny do druhej po priznaní dôchodku alebo inej dávky.

Ustanovenia čl. 5 ods. 1 a 2 sú Dohodou povolenou výnimkou zo zásady uvedenej v jej v čl. 2. Zo znenia čl. 5 ods. 1 a 2 Dohody vyplýva, že postup pri určení zárobku, z ktorého sa vymeriavajú dôchodky občanov, ktorí presídlili z územia jednej zmluvnej strany na územie druhej zmluvnej strany je odlišný od postupu u občanov, ktorí po presídlení žiadnu pracovnú činnosť nevykonávali. Zo žiadneho článku Dohody nevyplýva, že by sa postupy stanovené v ods. 1 a v odseku 2 tohto článku mohli kombinovať.

Navrhovateľ po presídlení na územie Slovenskej republiky bol od 01.01.1995 poistený ako samostatne zárobkovo činná osoba. Táto činnosť je na účely účasti na dôchodkovom zabezpečení v zmysle čl. 4 ods. 1 Dohody postavená na roveň zamestnaniu; pred 01. januárom 2001 pre účasť SZČO na dôchodkovom zabezpečení (sociálnom poistení) nebolo potrebné dosiahnutie príjmu viac ako 100.000

Sk.

Odporkyňa hodnotila dobu samostatnej zárobkovej činnosti navrhovateľa na území Slovenskej republiky ako dobu výkonu práce a pre výšku dôchodku zohľadnila jeho príjmy z tejto činnosti v súlade s čl. 5 ods. 1 Dohody.

Vzhľadom na výkon samostatnej zárobkovej činnosti po presídlení nie je možný postup podľa čl. 5 ods. 2, ale iba postup podľa čl. 5 ods. 1 Dohody; z toho dôvodu už nebolo možné nezaoberať sa príjmami navrhovateľa počas dôb získaných pred presídlením na území Ruskej federácie. Z osobného listu dôchodkového poistenia, ktorý tvorí prílohu preskúmaného rozhodnutia, ako aj z rozhodnutia samotného je pritom zrejmé, že pre výšku dôchodku odporkyňa zhodnotila navrhovateľovi doby jeho zamestnania, ktoré získal pred presídlením (v rokoch 1966 až 1994), keď celkovo mu zhodnotila 31,6 rokov obdobia dôchodkového poistenia.

Navrhovateľ v odvolaní poukázal na rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 34Sd/3/2010-38 z 26.10.2010, ktorý bol potvrdený Najvyšším súdom Slovenskej republiky. Uvedeným rozsudkom najvyšší súd potvrdil rozsudok krajského súdu, ktorý zrušil rozhodnutie správneho orgánu o zamietnutí žiadosti navrhovateľa o predčasný starobný dôchodok. Najvyšší súd však v spomenutom rozsudku vzhľadom na iné dôvody na zrušenie rozhodnutia odporkyne ako krajský súd a jednoznačne vyslovil rovnaký právny názor ako v tomto prípade, že pre výpočet osobného mzdového bodu navrhovateľa nie je možné zohľadniť aj zárobky dosiahnuté navrhovateľom na území Ruskej federácie.

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd považoval rozhodnutie odporkyne za vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci a súladné so zákonom, a preto rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 219 OSP potvrdil.

Navrhovateľ v odvolacom konaní nebol úspešný. Odvolací súd mu preto náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok